

Propunerile Asociației “Promo-LEX” pentru elaborarea noului plan de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru perioada 2009-2012

Domeniul: Aderarea la instrumentele internaționale în domeniul DO

Problemă: Republica Moldova a semnat Statutul de la Roma al CPI la 8 septembrie 2000. La 2 octombrie 2007 Curtea Constituțională a RM, la sesizarea parvenită din partea Guvernului, a adoptat o hotărâre cu privire la faptul că prevederile Statutului de la Roma al CPI și Constituția RM sunt compatibile. Proiectul de lege cu privire la ratificarea Statutului de la Roma al CPI, aprobat la 7 decembrie 2007 de către Guvern, a intrat în Parlament la 29 ianuarie 2008. Până la momentul de față acest proiect de lege nu a fost examinat de Parlament.

Concluzie: Este necesară examinarea în Parlament și aprobarea legii cu privire la ratificarea Statutului de la Roma. Termen oportun – anul 2009. Responsabil – Parlamentul Republicii Moldova, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Justiției. Parteneri – ONG.

Domeniul: Respectarea dreptului la proprietate

Problemă: Ca urmare a aprobării Legii 1225 din 8 decembrie 1992 și respectiv a Hotărârii de Guvern nr.627 din 5 iunie 2007, persoanele care beneficiază de dreptul la restituirea sau recuperarea averii confiscate, naționalizate sau luate în alt mod întâmpină diverse dificultăți în vederea repunerii în drepturile garantate de lege, prioritar datorită multitudinii de organe cărora urmează să se adreseze.

Concluzie: Este binevenită modificarea actelor menționate în

vederea instituirii și creării unui „ghișeu unic” la care persoanele menționate pot depune actele și respectiv solicita restituirea sau recuperarea averii. Termen oportun – anul 2009. Responsabil – Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Autoritățile Publice Locale de nivelul II, Parlamentul Republicii Moldova. Parteneri – ONG, Arhiva Națională, Consiliile locale.

Domeniul: Asigurarea standardelor minime de deținere a persoanelor private de libertate

Problema 1: Conform ultimelor constatări ale CPT, în Republica Moldova cu toate progresele înregistrate, încă mai persistă probleme la capitolul asigurării unor condiții minime de deținere a persoanelor private de libertate, garantate de standardele minime internaționale.

Concluzie: În vederea creării unor condiții minime sunt necesare investiții pentru repararea sediilor existente și/sau construcția unor sedii noi. Termen oportun – anii 2009-2010. Responsabil – Ministerul Finațelor, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne. Parteneri – Donatori străini.

Problema 2: Încă în planul național în domeniul DO pentru anii 2004-2008 a fost inclus drept obiectiv transmiterea izolatoarelor de detenție preventivă din subordinea MAI în subordinea DIP. În constatările sale CPT a remarcat că anume în aceste instituții și persistă cele mai numeroase probleme.

Concluzie: Este necesară revenirea la acest obiectiv și transmiterea izolatoarelor de detenție preventivă din subordinea MAI în subordinea DIP. Termen oportun – anii 2009-2010. Responsabil – Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne. Parteneri – Donatori străini.

Problema 3: În rapoartele sale CPT, precum și alte organisme naționale mai constată diverse situații de aplicare a relelelor tratamente față de persoanele private de libertate.

Concluzie: Este necesară monitorizarea locurilor de detenție în vederea prevenirii și combaterii tratamentelor inumane și degradante. Termen oportun – permanent. Responsabil – Centrul

pentru Drepturile Omului, Consiliul Consultativ de prevenire a torturii, Procuratura Generală. Parteneri – ONG.

Domeniul: Respectarea dreptului la libertatea individuală

Problemă: Reținerea persoanelor bănuite sau învinuite în comiterea infracțiunilor se efectuează în baza art.166 CPP. Conform acestuia sunt enumerate restrictiv doar câteva cazuri în care persoanele pot fi reținute, iar dovada acestora se face prin probe, care nu includ toate probele prevăzute de art.93 CPP. Ca urmare legiuitorul a micșorat conștient cazurile în care persoana ar putea fi reținută, or reținerea în baza altor situații decât cele enumerate în art.166 CPP, ar constitui o violare a dreptului la libertatea individuală.

Concluzie: Este binevenită modificarea art.166 CPP prin extinderea cazurilor și respectiv dovezilor prin care se probează aceste cazuri (în conformitate cu art.93 CPP), în care este posibilă reținerea persoanei. Termen oportun – anul 2009. Responsabil – Ministerul Justiției, Parlamentul Republicii Moldova.

Domeniul: Îmbunătățirea condițiilor de trai pentru categoriile social-vulnerabile

Problema 1: Prin Legea 1530 „privind indexarea depunerilor bănești” a fost instituită procedura indexării depunerilor bănești a populației care a deținut surse financiare în conturile Băncii de Economii pînă în anul 1992. De această indexare nu pot beneficia persoanele care au deținut surse financiare în filialele Băncii de Economii amplasate în stînga Nistrului, deoarece prin art.9 din legea menționată ei nu pot beneficia de aceste indexări decât „după soluționarea conflictului”. Prin această prevedere este instituită o discriminare a populației.

Concluzie: Este necesară modificarea art.9 a legii 1530 „privind indexarea depunerilor bănești” Termen oportun – anul 2009. Responsabil – Ministerul Finanelor, Ministerul Justiției.

Problema 2: Persoanele care au atins limita de vîrstă la care

pot beneficia de pensie, sunt domiciliați în stînga Nistrului și primesc astfel de pensie din partea autorităților secesioniste, nu pot primi astfel de pensie din partea autorităților constituționale. Legea nu prevede o astfel de interdicție, este vorba doar de un obstacol creat în cadrul CNAS, prin care de la aceste persoane se solicită certificat precum că nu beneficiază de pensie din partea acestor organe. În lipsa acestui certificat pensia nu se eliberează. Spre exemplu în r-ul Dubăsari din 2006 nu există nici o persoană care să beneficieze concomitent de astfel de pensii din partea ambelor părți. Pînă la acea dată erau multiple persoane care beneficiau de astfel de pensii.

Concluzie: Este necesară revizuirea procedurii de prezentare a actelor pentru calcularea pensiilor pentru limita de vîrstă, prin excluderea obligativității prezentării certificatelor menționate. Faptul că unele persoane primesc surse financiare din partea unor organe nerecunoscute, nu scutește organele constituționale de grija pe care trebuie să o ofere persoanelor în etate care sunt cetățeni a Moldovei. Termen oportun – anul 2009. Responsabil – Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor CNAS.

Domeniul: Asigurarea unor condiții de muncă sigure și prielnice

Problemă: Legislația muncii este aplicabilă pentru toate categoriile de angajați, în special în domeniul ce ține de timpul de muncă și timpul de odihnă. Această garanție nu se extinde asupra unor categorii de angajați care activează în organele de stat. Spre exemplu, colaboratorii de poliție conform legii nu au un program de lucru normat. Cu toate acestea sunt constatate multiple situații în care colaboratorii de poliție sunt antrenați în diverse activități de muncă peste programul de muncă de 40 ore săptămînal. În diferite cazuri MAI face publice diverse operațiuni petrecute, la care implică forțe suplimentare, și în mare parte aceste operațiuni sunt petrecute non-stop, adică și în timpul nopții. Cu regret, nu sunt constatate cazuri de retribuire

suplimentară a muncii acestor persoane pentru orele de lucru lucrate suplimentar programului săptămânal prevăzut de Codul Muncii.

Concluzie: Este necesară efectuarea controlului extern al MAI în vederea respectării legislației muncii, în special ce ține de timpul de muncă și timpul de odihnă, remunerarea timpului de muncă suplimentar. Termen oportun – permanent. Responsabil – Inspecția Muncii. Parteneri – subdiviziunea Securitate Internă din cadrul MAI.

Domeniul: Dreptul la libera circulație

Problema 1: Amplasarea posturilor vamale interne crează diverse impedimente în libera circulație a persoanelor și mărfurilor, în special, pentru locuitorii localităților amplasate în imediata vecinătate de regiunea transnistreană și cei care se află în această regiune. Suntem conștienți de necesitatea protejării hotarelor externe ale țării, or instituirea unui hotar „formal” pe râul Nistru divizează practic țara în două părți.

Concluzie: Este necesară revizuirea modalității petrecerii controlului vamal pe segmentul menționat. Este posibilă soluționarea problemei prin petrecerea unui control mixt la hotarul moldo-ucrainean, completat de verificarea agenților economici din țară referitor la originea produselor expuse spre vânzare. În acest fel obstacolele pentru persoanele fizice vor fi înlăturate. Responsabil – Ministerul Reintegrării, Serviciul Vamal, Serviciul Grăniceri, Ministerul Afacerilor Interne, CCCEC. Parteneri – EUBAM, autoritățile competente ale Ucrainei.

Problema 2: În regiunea transnistreană sunt înmatriculate multiple automobile aduse din alte țări, în special din Europa. Procedura de înmatriculare a acestor automobile în regiunea transnistreană este mult mai ieftină decât în Moldova și permite înmatricularea automobilelor cu vârste mai mari decât cele prevăzute de legislația Moldovei.

Concluzie: Pentru a pune punct acestei probleme este necesară

aprobarea unei legi prin care să fie instituită modalitatea de documentare a automobilelor deja înmatriculate, precum și a termenelor în care va fi permisă această înmatriculare după care reînmatricularea va fi imposibilă. În acest sens persoanele care vor aduce alte automobile noi nu le vor putea „legaliza” respectiv vor investi sursele financiare pe risc propriu. Va fi efectuată o inventariere a automobilelor aduse în regiunea transnistreană. Termen oportun – anul 2009. Responsabil – Ministerul Dezvoltării Informaționale, Ministerul reintegrării, Ministerul Afacerilor Interne.

Problema 3: Concomitent cu problema abordată mai sus, proprietarii automobilelor înmatriculate în Moldova, dar care locuiesc în localitățile ce nu se află sub controlul organelor constituționale sunt persecutate în vederea reînmatriculării acestora în organele nerecunoscute ale acestei regiuni. Deseori automobilele lor sunt sechestrate și chiar confiscate.

Concluzie: Este necesară discutarea acestei probleme la cele mai înalte nivele, în vederea stopării abuzurilor respective, or oferirea unor garanții speciale (asigurare preferențială etc.) acestor categorii de persoane pentru eventualele abuzuri. Termen oportun – 2009. Responsabil – Ministerul reintegrării, Ministerul Dezvoltării Informaționale. Parteneri – Companiile de Asigurări.

Problema 4: Din cauza lipsei unui control asupra hotarului moldo-ucrainean în Moldova vin cetățeni străini fără a se înregistra la organele constituționale, or stau în țară peste termenele prevăzute de legislație. Posturile vamale interne existente, nu verifică autocarele de rute internaționale, spre exemplu Chișinău-Kiev, care circulă prin regiunea transnistreană și respectiv intrarea cetățenilor străini în țară pe această cale este posibilă și practic nu este controlată. Totodată este posibilă părăsirea teritoriului țării pe această cale de către persoanele care au interdicție de a părăsi țara. De aceasta se pot folosi persoanele care au interese meschine.

Concluzie: Este necesar de revizuit modalitatea de control a frontierei moldo-ucrainene. Termen – 2009. Responsabil – Ministerul Reintegrării, Serviciul Vamal, Serviciul Grăniceri, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene. Parteneri – EUBAM, autoritățile competente din Ucraina.

Mai multe informații despre libertatea circulației vezi la www.promolex.md (Studiul „Realizarea dreptului la libera circulație în regiunea de est a Moldovei”, 2008).

Domeniul: Drepturile copiilor

Problemă: În vederea asigurării drepturilor la un trai decent a copiilor nou-născuți este instituită modalitatea de alocare a indemnizațiilor lunare pentru întreținerea acestor copii. Mărimea indemnizațiilor depinde de cotizațiile sociale a părinților vărsate către CNAS. O categorie de persoane, angajate la stat nu plătesc aceste cotizații sociale conform legii. Spre exemplu angajații Ministerului Afacerilor Interne. Din aceste considerente doamnele angajate ale MAI în cazul creșterii copiilor pînă la trei ani, beneficiază de indemnizații ca și persoanele neangajate în câmpul muncii, cu toate că în această situație este problema statului de a asigura o plată echitabilă pentru aceste categorii de persoane, deoarece mamele acestor copii de facto sunt angajate în câmpul muncii.

Concluzie: Este necesară revizuirea sistemului de achitare a indemnizațiilor pentru copii, probabil prin instituirea unui tarif unic pentru copii, în dependență de coșul minim de consum. Or modalitatea existentă își arată din plin defectele. Considerăm că indemnizațiile trebuie să fie unice pentru toți copiii, or ei nu poartă vina pentru faptul că părinții nu se pot angaja în câmpul muncii și respectiv achita cotizațiile sociale, cum este exemplul angajaților MAI. Termen oportun – 2009. Responsabil – CNAS, Ministerul Finanțelor, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului.

Domeniul: Eficiența justiției

Problema 1: Moldova este condamnată pe diverse cauze de către CtEDO, fiind obligată de această instanță la plata unor sume enorme. În multe cazuri condamnarea se datorează unor abateri grave admise de către funcționari publici.

Concluzie: Este necesară implementarea instituției acțiunii de regres pentru a compensa sumele plătite în temeiul hotărârilor CEDO (în cazul judecătorilor doar pentru abaterile grave, inexcuzabile și evidente). Interpretarea restrictivă a acțiunii de regres prin prisma art.17 al Legii cu privire la Agentul Guvernamental (precum că acțiunea de regres nu poate fi intentată pentru faptele comise până la 14 aprilie 2006, când art.17 a fost modificat) pare să fie tendențioasă, deoarece instituția regresului exista în legislația civilă și până la 14 aprilie 2006. Totodată este oportună sancționarea disciplinară a funcționarilor publici în cazul în care condamnarea Guvernului a avut loc din vina lor, iar a judecătorilor pentru orice gravă abatere care a condus la condamnarea Moldovei.

Problema 2: Locuitorii regiunii transnistrene și alte persoane care se confruntă cu diverse probleme în această regiune, în cazul adresării după ajutor la organele constituționale în cele mai multe cazuri primesc răspunsuri formale prin care sunt anunțați că acestea nu dețin control asupra acestui teritoriu și respectiv nu pot întreprinde acțiuni pentru a restabili în drepturi persoana care s-a adresat.

Concluzie: Organele constituționale au obligația de a proteja drepturile fiecărei persoane care se află pe teritoriul țării. Organele constituționale dispun de mecanisme legale pentru a stabili necesitatea de a atrage la răspundere în conformitate cu legea persoana particulară care a admis violarea dreptului. Impedimentele privind atragerea la răspundere propriu-zisă a persoanei culpabile, este o altă problemă care poate fi realizată în timp. Doar stabilind complet, obiectiv faptele pe fiecare caz în parte, organele constituționale vor dovedi îndeplinirea angajamentelor sale, or răspunsurile formale dovedesc doar existența unui vacuum legal ce confirmă lipsa

unui recurs efectiv pentru victimele abuzurilor din această regiune. Termen oportun – permanent. Responsabil – Procuratura Generală, MAI, Instanțele de judecată, Ministerul Reintegrării. Parteneri – ONG.

Domeniu: Drepturile militarilor

Problemă: Datorită ineficienței sistemului existent privind satisfacerea serviciului militar, tinerii domiciliați în regiunea transnistreană sunt înrolați în structurile paramilitare ilegale din regiune. Mai multe detalii despre problemele tinerilor cetățeni din regiune vezi la www.promolex.md (Studiul „Obligațiile militare ale locuitorilor regiunii transnistrene a Moldovei” 2008)

Concluzie: Este necesară revizuirea modalității de evidență a tinerilor care urmează să fie supuși evidenței militare de către organele constituționale. Interacțiunea organelor MDI și MA în acest sens este binevenită. Odată cu documentarea cu acte de identitate să fie transmisă informația către subdiviziunile respective ale MA. Sunt necesare acțiuni de informare a tinerilor din regiune asupra perspectivelor ce le oferă satisfacerea serviciului militar în Armata Națională sau de alternativă în cadrul organelor și instituțiilor constituționale. Informarea tinerilor și a părinților lor privind pericolele în cazul înrolării în structurile paramilitare din regiune. Termen – permanent. Responsabil – Ministerul Apărării, Ministerul Dezvoltării Informaționale, Ministerul Reintegrării. Parteneri – ONG.

Deprtamentul Juridic
al Asociației „Promo-LEX”

<http://justice.gov.md/index.php?cid=225>